

КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ ЩОДО ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

COMMUNICATION STRATEGY FOR POLICE-PUBLIC INTERACTION IN RESPECT OF SOLVING SOCIAL PROBLEMS OF THE TERRITORIAL COMMUNITY

У статті визначено важливість поліції як соціального партнера у вирішенні соціальних проблем територіальних громад України, особливо в умовах воєнного стану. З огляду на зростання викликів, як-от соціально-економічна нестабільність, масова міграція та підвищення рівня злочинності, роль поліції виходить за межі забезпечення правопорядку й охоплює функції соціальної підтримки та комунікації із громадою.

Після теоретичних пошуків і вивчення наявної практики в українських громадах авторами було проведено самостійне емпіричне дослідження, об'єктом якого виступила Запорізька міська територіальна громада – як її мешканці, так і працівники поліції. За допомогою опитувальних методів виявлені ключові аспекти, які впливають на якість взаємодії та загальне сприйняття роботи правоохоронних органів громадянами.

Результати емпіричного аналізу продемонстрували як сильні, так і слабкі сторони поточних практик взаємодії поліції із громадою. Зокрема, ефективна комунікація сприяє зниженню соціальної напруги, формуванню довіри до поліції та підвищенню соціальної згуртованості громади. Водночас наявність обмежених ресурсів, неналежна інтеграція сучасних технологій і брак психологічної підготовки правоохоронців становлять значні виклики для реалізації повного потенціалу комунікаційної діяльності поліції.

Результати опитування були покладені в основу розроблення орієнтовної стратегії взаємодії поліції з населенням громади (саме її комунікаційної складової частини) у вигляді PR-моделі. Ця модель передбачає посилення партнерських зв'язків між поліцією та громадою, удосконалення інформаційного обміну, залучення місцевих жителів до підтримки правопорядку й інтеграцію сучасних комунікаційних технологій для оперативного реагування на потреби населення. Практична реалізація таких підходів сприятиме підвищенню ефективності роботи поліції, посиленню довіри до неї та створенню умов для соціальної стабільності, навіть у складній ситуації сьогодення.

Ключові слова: територіальна громада, населення, поліція, взаємодія, рівень довіри, комунікація, стратегія, PR-модель.

The article defines the importance of the police as a social partner in solving social problems of territorial communities of Ukraine, especially in conditions of martial law. Given the growing challenges, such as socio-economic instability, mass migration and increased crime, the role of the police goes beyond ensuring law and order and encompasses the functions of social support and communication with the community. After theoretical research and studying existing practice in Ukrainian communities, the authors conducted an independent empirical study, the object of which was the Zaporizhzhia urban territorial community – both its residents and police officers. Using survey methods, key aspects were identified that affect the quality of interaction and the general perception of the work of law enforcement agencies by citizens.

The results of the empirical analysis demonstrated both the strengths and weaknesses of current practices of police interaction with the community. In particular, effective communication helps reduce social tension, build trust in the police and increase social cohesion in the community. At the same time, limited resources, insufficient integration of modern technologies and lack of psychological training among law enforcement officers pose significant challenges to realizing the full potential of police communication activities.

The survey results were used as the basis for developing an indicative strategy for police interaction with the community population (namely its communication component) in the form of a PR model. This model involves strengthening partnerships between the police and the community, improving information exchange, involving local residents in maintaining law and order, and integrating modern communication technologies to respond promptly to the needs of the population. The practical implementation of such approaches will contribute to increasing the efficiency of police work, strengthening trust in it, and creating conditions for social stability, even in today's difficult conditions.

Key words: territorial community, population, police, interaction, level of trust, communication, strategy, PR-model.

УДК 316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.69.1.3>

Серга Т.О.

к.соціол.н., доцент,
доцент кафедри соціальної роботи
Національний університет
«Запорізька політехніка»

Бурштика Є.С.

здобувачка вищої освіти
Національний університет
«Запорізька політехніка»,
Інспектор з комунікації Поліговецького
районного відділу поліції
ГУНП в Запорізькій області

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами, з якими в умовах воєнного стану стикаються територіальні громади України. Соціально-економічна нестабільність, зростання кількості внутрішньо переміщених осіб і підвищення рівня соціальної напруги потребують нових підходів до взаємодії поліції з населенням. У цих умовах поліція стає інститутом, що не лише забезпечує правопорядок, але й виконує функції соціального партнера, здат-

ного сприяти вирішенню актуальних проблем громади.

Стан дослідження проблеми. Науковці з різних галузей, особливо з юридичних, приділяють досить уваги дослідженню взаємодії поліції та громади. Дослідження правової проблематики реалізації взаємодії населення на засадах партнерства відображалось у працях таких учених, як О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, В.В. Білоус, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, Я.Ю. Кондратьєва,

С.Ф. Константінова, М.В. Лошицький, Н.П. Матюхіна, В.П. Петков, О.Н. Ярмиш, інших. Питанню щодо аналізу принципів взаємодії Національної поліції України з населенням були присвячені праці таких учених: В.М. Безчасного, О.В. Кузьменко, В.К. Колпакова, О.Г. Стрельченко, І.Д. Пас-туха, Т.О. Пікулі й інших [1, с. 115].

Проте малорозробленими все ще є питання філософії, змісту та основних напрямів формування та реалізації стратегій і моделей такої взаємодії [2]. Також треба зазначити, що проблема практично не висвітлена в межах соціальних наук, оскільки і поліція, і територіальні громади є новим соціально-правовим явищем. А їхній розвиток є очевидним і їх аналіз засвідчує необхідність наукового осмислення та налагодження плідного зв'язку із громадськістю.

Мета статті – охарактеризувати особливості комунікаційних процесів між поліцією та населенням територіальної громади, зосереджуючись на сучасних викликах і проблемах, а також представити PR-модель такої взаємодії (зокрема, на прикладі Запорізької міської територіальної громади).

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних реаліях України, яка стикається з російською воєнною агресією, значна частина суспільства змушена адаптуватися до нових умов існування. Воєнні дії кардинально змінюють соціальну динаміку у громадах, створюють численні соціальні проблеми, які загострюються під впливом нестабільності та страху. Зокрема, серед основних соціальних проблем, що загострюються під час воєнних конфліктів, виділяються питання безпеки населення, міграції, зростання злочинності, економічних труднощів і психологічного стресу [3].

Участь поліції у вирішенні соціальних проблем під час війни стає вкрай важливою. Завдяки своїм адаптованим функціям, що охоплюють як традиційні правоохоронні завдання, так і соціальну підтримку, поліція виконує критичну роль у збереженні життєдіяльності громад.

Співпраця поліції з іншими структурами – місцевою владою, військовими, медичними, соціальними службами, волонтерами – дозволяє краще координувати дії для подолання наслідків воєнного конфлікту та надання своєчасної підтримки населенню. Інноваційні підходи, як-от використання сучасних технологій, мобільних застосунків і дронів, значно підвищують ефективність реагування на виклики і дозволяють швидко отримувати інформацію від населення.

Поліція координує свої дії з місцевою владою для гарантування безпеки на території громади, організації гуманітарної допомоги, евакуації та підтримки у кризових ситуаціях. Важливою соціальною функцією поліції є досягнення безпеки на місцях громадських зібрань, як-от притулки, пункти гуманітарної допомоги й інші місця скупчення населення.

В умовах війни поліція ініціює різноманітні програми та проекти, спрямовані на підтримку громад,

запобігання злочинності та допомогу в адаптації до нових умов життя. Однією з таких ініціатив є створення мобільних груп швидкого реагування, які здійснюють патрулювання в місцях, де мешкають внутрішньо переміщені особи, а також у тих районах, де через руйнування інфраструктури зросла ймовірність скоєння злочинів. Також поліція залучає громадські організації та волонтерів для організації інформаційних кампаній щодо безпеки, мінної небезпеки та заходів самозахисту, які спрямовані на підвищення обізнаності населення про основні ризики і способи їх уникнення.

У багатьох регіонах поліція організовує курси та тренінги для населення, спрямовані на навчання базових навичок першої медичної допомоги, самооборони та надання психологічної підтримки у кризових ситуаціях. Це допомагає підвищити рівень готовності громадян до самостійного реагування на небезпеку, а також зміцнює зв'язки між поліцією та громадою, сприяє взаємній довірі та співпраці [4].

Не менш важливою є робота поліції з убезпечення об'єктів критичної інфраструктури. Поліцейські підрозділи здійснюють постійне патрулювання й охорону таких об'єктів, як електростанції, водоканали, лікарні, транспортні вузли, адже їхня робота є необхідною для підтримки життєзабезпечення громад.

Робота поліції у воєнний час є надзвичайно складною та небезпечною, оскільки вона змушена діяти в умовах постійних загроз для власної безпеки та браку ресурсів. Проте поліцейські виконують свою місію з урахуванням потреб і викликів часу, адаптують свої функції та методи роботи до умов війни [5].

У сучасному інформаційному суспільстві взаємодія між великими соціальними суб'єктами здійснюється передусім за допомогою комунікаційних процесів [6, с. 171]. Особливо важливу роль комунікація відіграє у великих територіальних громадах, де зростає кількість соціальних викликів, а потреба у взаєморозумінні між правоохоронними органами та громадянами, як уже було зазначено, є критичною.

У наукових колах комунікація часто визначається як процес обміну інформацією між сторонами з метою досягнення взаєморозуміння. З погляду взаємодії поліції з населенням комунікація може набувати як формальних, так і неформальних форм. Вона може здійснюватися через офіційні звернення, пресрелізи, публікації в соціальних мережах, проведення громадських зборів і зустрічей, а також через безпосередню взаємодію у процесі виконання поліцейськими своїх обов'язків на місцях. Соціальна комунікація в цьому контексті стосується обміну інформацією, який спрямований на забезпечення громадського порядку, безпеки, створення умов для комфортного життя громади. Коли населення розуміє, що поліція готова до відкритого діалогу, це сприяє формуванню позитивного іміджу правоохоронних органів. Громадяни

почуваються захищеними і бачать, що їхня безпека є одним із пріоритетів держави.

Коли поліцейські забезпечують регулярне інформування населення про заходи безпеки, поточний рівень загроз, механізми захисту, це зменшує ризик злочинів і сприяє формуванню культури громадянської відповідальності. До того ж прозорість у роботі поліції, відкрите надання звітів і статистичних даних про свою діяльність дозволяють уникнути домислів і негативного сприйняття серед населення. Дослідження свідчать, що відсутність належної комунікації призводить до зростання соціальної напруги, оскільки громадяни не мають змоги отримувати правдиву інформацію з першоджерел і схильні довіряти чуткам і припущенням. Це може породжувати конфлікти, особливо у кризових ситуаціях, коли населення потребує чітких і своєчасних роз'яснень від правоохоронців. Отже, якісна соціальна комунікація – це основа громадського порядку та важлива складова частина запобігання конфліктам.

Комунікація у сфері професійної діяльності поліції має свої особливості, які відрізняють її від звичайної соціальної комунікації. Правоохоронці мають не лише повідомляти про свою діяльність, а й зважати на етичні аспекти, підтримувати високий рівень професійної етики, поважати права і гідність громадян, а також забезпечувати конфіденційність. Зазвичай поліцейська комунікація передбачає використання визначених стилів і методів, що сприяють налагодженню ефективного діалогу із громадськістю [7].

Серед основних видів комунікації науковці виділяють: 1) публічну комунікацію – поширення інформації через засоби масової інформації, соціальні мережі, офіційні пресрелізи, які висвітлюють діяльність поліції; 2) особисту комунікацію – безпосередній контакт із громадянами на вулицях, під час патрулювання чи проведення різноманітних заходів у громадах; 3) зустрічі із громадськістю та громадськими організаціями – це спосіб забезпечити інтерактивність комунікації та дозволити мешканцям ставити питання, висловлювати свої потреби й очікування [7].

Як доведено багатьма дослідженнями, відсутність належної комунікації між поліцією та громадою може призводити до зниження рівня довіри, зростання соціальної напруги та неефективного вирішення проблем.

Так, посилаючись на дослідження, яке було проведено аналітичним порталом «Слово і діло» у 2023 р. [8], можна стверджувати, що рівень довіри до Національної поліції України зазнав значних коливань у період 2016–2023 рр. У 2016 р. спостерігався найнижчий рівень довіри серед громадян – лише 24,6%, що свідчить про значну кризу довіри до цього правоохоронного органу після реформ. Водночас рівень недовіри досягав 63,5%, що демонструвало серйозне незадоволення суспільства роботою поліції. Протягом наступних років ситуація поступово поліпшувалася.

У 2017 р. рівень довіри зріс до 39,3%, а у 2019 р. досяг 46,1%. Це свідчить про поступове відновлення довіри до поліції на тлі стабілізації роботи правоохоронної системи. Однак рівень недовіри все ще залишався високим, хоча і зменшувався, становив 46,2% у 2017 р. та 38,8% у 2019 р. Суттєві зміни сталися у 2022 р., коли рівень довіри до поліції зріс до 68,2%. Це пов'язано з викликами, що постали перед суспільством у період повномасштабної війни, коли роль правоохоронців у забезпеченні стабільності значно зросла. Рівень недовіри тоді знизився до 24,2%, що є найнижчим показником за весь період дослідження.

Однак, уже у 2023 р. спостерігається незначне зниження довіри – до 59,2%, а рівень недовіри зріс до 30,4%. Ці зміни можуть бути зумовлені новими соціальними викликами чи зростанням критики щодо роботи правоохоронців.

Зважаючи на специфіку Запорізької міської територіальної громади, яка через свою близькість до зони бойових дій є однією з найуразливіших в Україні, питання налагодження ефективної комунікації між поліцією та населенням набуває особливого значення. Зростання потреби в соціальній підтримці та безпеці серед населення ставить перед правоохоронними органами завдання не лише виконання прямих функцій, але й активної участі в соціальних процесах міської громади. Це потребує тіснішого залучення громадськості, побудови довірчих стосунків і підтримки з боку жителів, що, своєю чергою, позитивно впливає на загальну стабільність у громаді.

З метою виявлення особливостей і ефективності комунікаційних процесів між поліцією та громадою під час вирішення її соціальних проблем восени 2024 р. було проведено емпіричне дослідження, об'єктом якого виступила саме Запорізька міська територіальна громада – як її мешканці, так і працівники поліції. За допомогою опитувальних методів виявлені ключові аспекти, які впливають на якість взаємодії та загальне сприйняття роботи правоохоронних органів громадянами.

Аналіз результатів показав, що ефективність співпраці поліції та населення залежить від декількох важливих чинників, серед яких довіра, доступність, прозорість роботи, а також вибір каналів комунікації. Оцінювання рівня довіри виявило змішані результати. Лише 35% респондентів висловили цілковиту довіру до поліції, тоді як 40% довіряють лише частково, а 25% узагалі не довіряють. Основними чинниками, що впливають на рівень довіри, є особистий досвід взаємодії (65%), інформація із ЗМІ (20%) та думка інших громадян (15%). Це підкреслює важливість прямого контакту між поліцейськими та громадянами, адже кожен позитивний досвід може стати підґрунтям для зміцнення довіри.

Отримані результати також показали наявність значних бар'єрів у комунікації. Громадяни виділили такі основні проблеми: непрозорість роботи поліції (45%), низький рівень доступності поліцейських

(30%) і відсутність регулярної комунікації (25%). Правоохоронці вказали на складнощі, пов'язані з нерозумінням специфіки їхньої роботи з боку населення (40%), перевантаженістю службовими обов'язками (35%) та браком часу для індивідуальної роботи із громадянами (25%). Це свідчить про необхідність узгодження очікувань громадян і можливостей поліцейських, а також про потребу в удосконаленні організації роботи.

Канали комунікації виявилися важливим елементом взаємодії. На думку громадян, найбільш ефективними є соціальні мережі (40%), гаряча лінія (25%) і особисті прийоми (20%). Водночас поліцейські віддають перевагу особистим зустрічам (50%), соціальним мережам (30%) та гарячій лінії (20%). Така різниця у сприйнятті свідчить про необхідність адаптації комунікаційної стратегії до сучасних цифрових реалій. Активніше використання соціальних мереж може забезпечити кращий доступ громадян до інформації та швидке реагування на їхні запити.

Загальна оцінка роботи поліції мешканцями громади становила 3,2 бала за п'ятибальною шкалою. Цей результат є свідченням помірно позитивного, проте далеко не ідеального сприйняття правоохоронців. Лише 30% громадян вважають рівень професіоналізму поліцейських високим, тоді як 50% оцінюють його як середній, а 20% – як низький. У питаннях доступності поліції 20% респондентів зазначили, що вона завжди доступна, тоді як 50% вважають її частково доступною, а 30% – недоступною. Це підкреслює важливість збільшення кількості контактних точок і поліпшення організації роботи з населенням.

Громадяни та поліцейські запропонували низку заходів для покращення комунікації. Серед громадських рекомендацій лідирує необхідність покращення якості обслуговування (55%), підвищення прозорості роботи (35%) та посилення контролю за діяльністю поліцейських (10%). Поліцейські наголосили на важливості проведення тренінгів для вдосконалення комунікаційних навичок (70%), впровадження нових інформаційних систем (20%) та збільшення кількості персоналу (10%).

Отже, опитування показало, що ключем до успішної взаємодії поліції та населення є покращення якості комунікацій і підвищення довіри до правоохоронців. Поліпшення можливе за умови активного впровадження цифрових технологій, як-от соціальні мережі, розширення можливостей гарячої лінії, а також підвищення прозорості роботи. Окрім того, важливим кроком є організація регулярних тренінгів для поліцейських, які спрямовані на вдосконалення навичок спілкування та роботи із громадськістю. Реалізація зазначених рекомендацій дозволить не лише покращити комунікацію, але й зміцнити довіру громадян до поліції, що є невід'ємним елементом соціальної стабільності та безпеки в Запорізькій міській громаді.

За результатами проведеного дослідження було розроблено орієнтовну стратегію взаємо-

дії поліції з населенням громади (саме її комунікаційної складової частини) у вигляді PR-моделі (рис. 1). Розроблення такої моделі є складним і багаторівневим процесом, який потребує врахування особливостей конкретної громади, сучасних інструментів комунікації та соціальних викликів. Запорізька міська територіальна громада, яка має свої унікальні соціально-економічні особливості, стає важливим прикладом для розроблення такої моделі.

Основна мета PR-моделі – створення прозорої, ефективної системи взаємодії поліції із громадою у процесі вирішення соціальних проблем. Ефективна PR-модель базується на кількох ключових принципах, які забезпечують її дієвість, серед яких – прозорість, адаптивність і партнерство.

Стратегія впровадження PR-моделі базується на принципах системного підходу, де кожен етап є взаємопов'язаним і забезпечує стаке досягнення загальних цілей. Першим кроком є діагностика поточного стану комунікації між поліцією та населенням. Це включає проведення опитувань серед громадян і поліцейських для визначення рівня довіри, основних бар'єрів у взаємодії та потреб громади. Отримані дані дозволять сформулювати чітке уявлення про проблемні аспекти та пріоритетні напрями діяльності.

Наступним етапом є розроблення детального плану реалізації PR-моделі. На цьому етапі визначаються ключові цілі, очікувані результати та конкретні заходи. До них належать регулярні зустрічі із громадою, створення цифрових платформ для комунікації, запуск інформаційних кампаній і організація тренінгів для поліцейських. Особливу увагу варто приділити формуванню команд із числа представників поліції, громадських організацій і місцевої влади, які будуть координувати впровадження моделі.

Реалізація моделі потребує участі широкого кола стейкхолдерів, серед яких місцева влада, громадські організації, засоби масової інформації, освітні заклади та бізнес. Громадські організації можуть взяти на себе роль посередника між поліцією та населенням, що сприятиме ефективній комунікації. Засоби масової інформації допоможуть донести до громадськості суть ініціатив і залучити більшу кількість учасників до заходів. Освітні заклади можуть стати платформою для проведення інформаційних кампаній і тренінгів, а бізнес – підтримати ініціативу фінансово або технічно.

Важливим кроком є поетапне впровадження заходів. На першому етапі доцільно реалізувати пілотний проєкт у кількох мікрорайонах громади, що дозволить протестувати окремі елементи моделі, зібрати зворотний зв'язок і вдосконалити механізми взаємодії. Після цього можна перейти до масштабування проєкту на весь регіон. Кожен етап має супроводжуватися моніторингом результатів і адаптацією підходів залежно від потреб громади.

Рис. 1. PR-модель взаємодії поліції з населенням щодо вирішення соціальних проблем територіальної громади

Одним із ключових очікуваних результатів упровадження PR-моделі є покращення рівня довіри до поліції серед населення. Успішна реалізація моделі може сприяти формуванню позитивного іміджу громади на національному рівні. Запорізька міська громада може стати прикладом для інших регіонів у впровадженні інноваційних підходів до вирішення соціальних проблем.

Висновки. Отже, соціальна роль поліції у воєнний час виходить далеко за рамки охорони правопорядку. Законодавство створює передумови для активної співпраці між поліцією та громадами, що сприяє профілактиці злочинності, гарантуванню безпеки та підвищенню соціальної згуртованості.

Комунікаційні процеси між поліцією та населенням мають вирішальне значення для зниження соціальної напруги та вирішення нагальних питань. У Запорізькій міській територіальній громаді комунікація ускладнена через специфіку воєнного часу та підвищену соціальну вразливість.

Результати емпіричного дослідження показали, що головними сильними сторонами комунікації є активність поліції в реагуванні на загрози й орга-

нізація заходів з інформування населення. Слабкі сторони охоплюють низький рівень залученості громади до процесу ухвалення рішень, неналежне використання сучасних інформаційних технологій і обмеженість ресурсів для підтримки регулярного діалогу.

Розроблена PR-модель ураховує особливості Запорізької міської територіальної громади, вона передбачає посилення партнерських зв'язків між поліцією та громадою, удосконалення інформаційного обміну, залучення місцевих жителів до підтримки правопорядку й інтеграцію сучасних комунікаційних технологій для оперативного реагування на потреби населення. Практична реалізація таких підходів сприятиме підвищенню ефективності роботи поліції, посиленню довіри до неї та створенню умов для соціальної стабільності навіть у складній ситуації сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

- Мазурик О.М., Стрельченко О.Г. Характеристика основних принципів взаємодії національної поліції із громадськістю у період війни. *Наука і техніка*

сьогодні. Серія «Право». 2024. № 1 (29). С. 113–124. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1\(29\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1(29)).

2. Фелінська А.О. Суб'єкт-суб'єктна модель PR-комунікації (етико-філософський аналіз). *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія. Політологія*. 2014. Вип. 1. С. 46–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2014_1_16.

3. Новіченко А.В. Взаємодія органів поліції і територіальних громад у системі захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 11–17. <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.2>.

4. Забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України: організаційно-правовий аспект : монографія / Д.Ю. Толстоносов та ін. Київ, 2023. 174 с.

5. Турбал А.Є. Особливості роботи Національної поліції України в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та*

глобальних викликів XXI ст. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 17 червня 2022 р. : у 2 т. / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 211–213. URL: <https://hdl.handle.net/11300/19657>.

6. Білан Н.І. Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві. *Наукові записки Інституту журналістики* : науковий збірник / за ред. В.В. Різуна ; КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2014. Лип. – верес. Т. 56. 388 с. С. 171–175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2014_56_35.

7. Кундрик В. Взаємодія поліції та населення на засадах партнерства у сільській місцевості : посібник. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/733/Community_Policing_Handbook_web_1304.pdf (дата звернення: 20.12.2024).

8. Як змінювався рівень довіри українців до силових та правоохоронних органів. *Слово і діло* : аналітичний портал. 21 червня 2023 р. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/21/infografika/suspilstvo/yak-zminyuvavsya-riven-doviry-ukrayinciv-sylovyh-ta-pravoohoronnyh-orhaniv> (дата звернення: 25.01.2025).